

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudcem JUDr. Petrem Indráčkem v právní věci žalobce **Ing. J. J.**, zastoupeného JUDr. Milanem Ostřížkem, advokátem se sídlem Ostrava-Moravská Ostrava, Sadová 553/8, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení** se sídlem Praha 5, Křížová 25, o žalobě proti rozhodnutí ze dne 20.10.2015, o zamítnutí námitek a potvrzení rozhodnutí žalované ze dne 20.6.2014, **o starobním důchodu**,

t a k t o :

I. Žaloba **s e z a m í t á .**

II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 20.10.2015 číslo X žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení zamítla námitky žalobce a potvrdila rozhodnutí ze dne 20.6.2014, kterým žalobci zamítla žádost o starobní důchod pro nesplnění podmínek ust. § 29 a § 74 zákona č. 155/1995 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Žalovaná neuznala v námitkovém řízení nesouhlas žalobce s tím, že mu nebylo v I.A pracovní kategorii započteno celkem 423 dnů odpracovaných na námořních lodích v době studijního volna po úspěšném ukončení každého ročníku studia na Vysoké námořní škole v Oděse. Žalovaná v odůvodnění svého rozhodnutí uvedla, že podle evidence, kterou má k dispozici, žalobce studoval od 1.9.1972 do 30.3.1978 na Oděském vyšším inženýrském námořním učilišti. Rozhodnutím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR ze dne 5.2.2001 bylo toto studium postaveno na roveň studiu na vysokých školách v České republice. Podle přílohy (poznámka soudu - nepochybně

míněna příloha k žádosti o důchod podle zákona o sociálním zabezpečení k průkazu zaměstnání patřících do I. a II. pracovní kategorie podle nařízení vlády č. 117/1988 Sb.) vykonával žalobce v obdobích od 13.9.1973 do 17.11.1973 na lodi m/v Prof. Aničkov, od 20.5.1974 do 8.9.1974 na lodi m/v Tovarišč, od 28.7.1975 do 26.10.1975 na lodi m/v Buznik, od 4.9.1976 do 16.11.1976 na lodi m/s Jiskra a od 4.10.1977 do 22.12.1977 na lodi m/v Kudrevič povolání palubního kadeta zařazené pod číslo resortního seznamu 01-30-01 do I. pracovní kategorie. Dle předložených listů námořnické knížky sloužil žalobce ve stejných dobách a na stejných lodích ve funkci praktikanta. Z údajů uvedených v námořnické knížce je zřejmé, že na všech namítaných plavbách byl žalobce veden vždy jako praktikant, což potvrzuje i skutečnost, že evidenční list o zaměstnání a výdělku vydaný tehdejším zaměstnavatelem Československá námořní plavba, který se nachází v evidenci žalované, doba zaměstnání žalobce jako „člena lodní posádky“ se potvrzuje až ode dne 9.8.1978. Z údajů uvedených v námořnické knížce žalovaná dovodila, že činnost účastníka řízení na námořních lodích v předmětných obdobích není výkonem povolání zařazeného do preferované pracovní kategorie, ale jde o výkon praxe v rámci studia spočívající v přípravě studenta na výkon budoucí profese, která je zařazena do preferované pracovní kategorie, tzn. že jde o praxi ve smyslu přímé součástí studia. Žalovaná proto odmítla započíst uvedené doby s odvoláním na opravnou přílohu č. 126 vyhotovenou Českou námořní plavbou a dospěla k závěru, že žalobce získal celkem 5 237 dnů, tj. 14 let a 127 dnů v zaměstnání v kategorii uvedené v ust. § 14 odst. 2 písm. e) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31.12.1995, tedy v I.A pracovní kategorii. Podmínka zaměstnání po dobu nejméně 20 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. b) až h) stanovené v § 21 písm. d) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31.12.1995 tak nebyla splněna. Zároveň nebyla splněna ani podmínka zaměstnání po dobu nejméně 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. b) až l) stanovená v § 174 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31.12.1995. Nárok „na snížený důchodový věk“ podle zákona č. 100/1988 Sb. žalobci proto nevznikl.

Žalobce proti shora uvedenému rozhodnutí podal včasnou žalobu, ve které trval na tom, aby mu byla započtena doba odpracovaná v I.A kategorii, kterou vykonával jako student mimo školní výuku. S připočtením této doby činí součet období odpracovaných v I.A kategorii u něj 15 roků a 124 dnů. Jestliže je odůvodnění napadeného rozhodnutí postaveno na výkladu záznamů z námořní knížky, kde je uvedeno pracovní zařazení „praktikant“, pak tyto záznamy byly provedeny managementem OVIMU v Oděse na žádost žalobce za účelem prokázání doby odpracované na lodích ČMP. K tomu žalobce dodal, že sovětské školy, zejména námořní, pro odbornou práci prováděnou v jiné pozici než palubní důstojník, měly jediné označení „praktikant“. Žalobce se k práci na československé námořní lodi dobrovolně a mimo rámec výuku přihlásil, a protože jej tehdy nebylo možno zařadit jako důstojníka, byl formálně zařazen jako „praktikant“, což bylo uvedeno do námořní knížky. Žalobce zároveň nesouhlasil s názorem žalované, že vystavení námořní knížky – námořního průkazu nezakládá pracovněprávní vztah, že tato knížka samotná není dokladem o zaměstnání, ale představuje pouze sekundární dokument, který v mezinárodních přístavech sloužil jakožto průkaz totožnosti o příslušnosti k posádce československé lodě a nelze z ní dovozovat skutečný výkon práce zařazené do preferované kategorie. Žalobce proto navrhoval, aby napadené rozhodnutí žalované bylo zrušeno a věc jí byla vrácena k dalšímu řízení.

Krajský soud poté, kdy provedl důkaz žalobou napadeným rozhodnutím žalované ze dne 20.10.2015 číslo 530216329/315-LO, připojeným dávkovým spisem V. V., účastnickou výpovědí žalobce a svědeckou výpovědí svědků I. J. a Ing. V. V., resortním seznamem zaměstnání zařazených pro účely důchodového zabezpečení do I. a II. pracovní kategorie bývalého Federálního ministerstva zahraničního obchodu rozsudkem ze dne 9.6.2016 č.j. 18Ad 68/2015-76 rozhodnutí žalované pro vady řízení zrušil, věc jí vrátil k dalšímu řízení a zavázal žalovanou k zaplacení náhrady nákladů řízení žalobci. Kromě svědeckých výpovědí vycházel krajský soud z obsahu dávkového spisu, ze kterého zjistil, že Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dne 5.2.2001 vydalo rozhodnutí, že studium v oboru navigace na Oděském vyšším inženýrském námořním učilišti žalobce v době od 1.9.1972 do 30.3.1978 je postaveno na roveň studia na vysokých školách v České republice. Podle přílohy k žádosti o důchod č. 126 vyhotovené Ministerstvem dopravy, odborem plavby dne 24.2.2014 konal žalobce práce palubního kadeta zařazené do kategorie I.A číslo resortního seznamu 01-30-01 v době od 13.9.1973 do 17.11.1973, od 20.5.1974 do 8.9.1974, od 28.7.1975 do 26.10.1975, od 4.9.1976 do 16.11.1976 a od 4.10.1977 do 22.12.1977. Tyto doby odpovídají záznamům v námořní knížce žalobce založené ve fotokopii v dávkovém spise s poznámkou, že se jedná o funkci „praktikant“. Ze sdělení adresovaného žalované ze dne 22.8.2014 Českou námořní plavbou, a.s. bylo zjištěno, že ve věci žalobce „vystavili opravenou přílohu č. 126 na celkem 5 237 dní, které zahrnují i povinnou vojenskou službu v plném počtu kalendářních dnů roku 1982 v délce 366 dnů“. V přípisu se dále dodává, že povinnou praxi na námořních lodích při studiu na námořní škole nelze započítat do odpracované doby u ČMP, a.s., ta se počítá až od 9.8.1978, kdy ČMP, a.s. s žalobce podepsala první pracovní smlouvu. Z dalšího sdělení Ministerstva dopravy ze dne 1.10.2014 adresovaného žalované krajský soud zjistil, že žalovaná toto ministerstvo žádá o přešetření údajů vykázaných v příloze k žádosti o důchod žalobce o prokázání výkonu zaměstnání v preferovaných kategoriích dle nařízení vlády č. 117/1988 Sb. Uvedené ministerstvo odkázalo na zákon č. 61/2000 Sb., konkrétně ust. § 28 odst. 1, podle kterého fyzické osoby, které jsou zapsány do knihy nalodění a vykonávají činnosti k zajištění bezpečného provozu lodě, jsou posádkou lodě. Posádku lodě tvoří velitel lodě (kapitán), důstojníci a lodní mužstvo. Podle odst. 6 téhož ustanovení důstojníci a ostatní členové posádky lodě jsou do jednotlivých funkcí nalodňování na základě pracovní smlouvy. Z uvedeného ministerstvo dovozuje, že každý námořník i v postavení praktikanta musí být zapsán do seznamu lodní posádky a může být naloděn do konkrétní funkce pouze na základě pracovní smlouvy, např. pro funkci námořníka II. třídy – praktikanta. Praktikanti se zapojují do výkonu činnosti k zajištění bezpečného provozu lodě a jsou stejně jako ostatní členové posádky, vystaveni působení rizikových faktorů, zejména rychle se měnícím povětrnostním vlivům, častým změnám časového pásma a z toho plynoucí nepravidelné pracovní době, trvalým vibracím, vysokým teplotám a vlhkosti ve strojovnách a nákladových prostorách atd. Za výkon této práce náleží praktikantům také plat.

Za zásadní spornou právní otázku v této projednávané věci považoval krajský soud to, zda doby vykazované v námořnické knížce žalobce v době od 13. 9.1973 do 17.11.1973, od 20.5.1974 do 8.9.1974, od 28.7.1975 do 26.10.1975, od 4.9.1976 do 16.11.1976 a od 4.10.1977 do 22.12.1977 byly dobou zaměstnání zařazeného do I. pracovní kategorie. Tato otázka je totiž rozhodující pro posouzení nároku žalobce na starobní důchod ve smyslu ust. § 28, § 74 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů a ust. § 174 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném

do 31.12.1995 Sb., podle jehož písm. d) nárok občan, který vykonával před 1.1.1993 zaměstnání I. pracovní kategorie, popř. službu I. nebo II. kategorie funkcí, má po 31.12.1992 nárok na starobní důchod též, jestliže byl zaměstnán nejméně 25 roků a dosáhl věku alespoň 59 let, byl-li zaměstnán mimo jiné 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. b) až e) téhož zákona. Podle ust. § 14 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31.12.1995 do I. pracovní kategorie jsou zařazena zaměstnání, v nichž se vykonávají soustavné a v průběhu kalendářního měsíce převážně práce rizikové, při kterých dochází k častým a trvalým poruchám zdraví pracujících působením škodlivých fyzikálních a chemických vlivů a to mimo jiné zaměstnání členů posádek námořních lodí. Podle ust. § 3 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. doba studia žáka středního odborného učiliště připravovaného pro zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie se započítává jako doba zaměstnání této pracovní kategorie, jestliže se praktické vyučování provádí na pravidelných pracovištích nebo provozech, kde se vykonávají zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie.

Z provedeného dokazování učinil krajský soud závěr, že ve shora uvedených obdobích vykonával žalobce práce zahrnuté do seznamu prací v příloze 1, část I., bod 5, tedy „člena posádek námořních lodí“, neboť nebylo v řízení prokázáno, že by se jednalo o povinnou součást jeho studia. Tvrzení žalované v tomto směru nebylo prokázáno, naopak ze svědeckých výpovědí i z tvrzení žalobce samotného vyplynulo, že za tuto práci byl odměňován. Jednalo se tedy o pracovněprávní vztah. Co do druhu vykonávané práce žalobcem v těchto obdobích šlo nepochybně o člena posádky námořních lodí, který byl vystaven nepříznivým rizikovým faktorům spojených s tímto povoláním. Jestliže tato práce byla v námořnické knížce označena jako „praktikant“ nebo „palubní kadet“ nic dle názoru krajského soudu nemění na tom, že měla být vykazována a pro účely důchodového pojištění zhodnocena jako doba zaměstnání vykonána v I. pracovní kategorii.

K podané kasační stížnosti žalované Nejvyšší správní soud v Brně rozsudkem ze dne 6.9.2016 č.j. 7Ads 163/2016-29 výše uvedený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Podle názoru Nejvyššího správního soudu by žalobce musel vykonávat práci v pracovně právním vztahu na námořních lodích v uvedených obdobích odpovídajícímu ust. § 2 zákona č. 54/1956 Sb. ve znění pozdějších předpisů, tedy vykonávat práci v ČR (ČSSR) nebo alespoň pro čs. zaměstnavatele a splnit další zákonné předpoklady jako je dostávání odměny v určité výši a rozsah této práce požadovaný pro vznik účasti na nemocenském pojištění. Žalovaná podle Nejvyššího správního soudu správně poznamenala, že převážnou část předmětných dob absolvoval žalobce na lodích Černomořské námořní plavby, tj. na lodích, které byly součástí černomořského loďstva. Lze tak předpokládat, že se žalobce plavil pod vlajkou cizího a nikoliv československého státu, v důsledku čehož lze pochybovat o tom, že se jedná o práci vykonávanou na území ČSSR či pro čs. zaměstnavatele. Bylo úkolem krajského soudu nejprve zjistit v jakém rozsahu, s jakým subjektem žalobce vůbec nějaký pracovně právní vztah navázal a zda tento vztah zakládal účast na nemocenském, resp. důchodovém pojištění. Teprve pro vyřešení této základní otázky je třeba posoudit, na kolik lze žalobcem uváděné doby hodnotit pro účely stanovení důchodového věku v I.A pracovní kategorii a zabývat se tím, na jaké pozici na předmětných lodích působil a zda by tato pozice odpovídala zařazení do preferované pracovní kategorie podle příslušného resortního seznamu.

Zásadní právní otázkou v této věci tedy bylo posouzení, zda žalobce v obdobích od 13.9.1973 do 17.11.1973, od 20.5.1974 do 8.9.1974, od 28.7.1975 do 26.10.1975, od 4.9.1976 do 16.11.1976 a od 4.10.1977 do 22.12.1977 vykonával práce na námořních lodích v pracovně právním vztahu zakládajícím účast na nemocenském, resp. důchodovém pojištění. Bylo tedy na žalobci, aby uvedené pracovně právní vztahy prokázal. V průběhu dalšího řízení žalobce předložil tři listinné důkazy, ze kterých krajský soud zjistil následující skutečnosti:

- z výpisu z příkazu náčelníka Oděské inženýrské námořní vysoké školy o absolvování námořní praxe frekventanty Fakulty námořní navigace ze dne 11.3.1978, č. 124, že žalobce jako frekventant a absolvent Fakulty námořní navigace Oděské inženýrské námořní vysoké školy (1972-1978) absolvoval námořní praxi na výcvikových nákladních lodích provozovaných OINVŠ a to podle příkazu náčelníka OINVŠ č. 168/1 ze dne 10.9.1973 na výcvikové námořní lodi Profesor Aničkov od 13.9.1973 do 17.11.1973 jako praktikant s platem $\frac{1}{2}$ mzdového výměru námořníka 2. třídy, podle příkazu náčelníka OINVŠ č. 221 ze dne 17.5.1974 na výcvikové plachetní lodi Tovarišč od 20.5.1974 do 8.9.1974 jako praktikant s platem $\frac{1}{2}$ mzdového výměru námořníka 2. třídy, podle příkazu náčelníka OINVŠ č. 595 ze dne 18.6.1975 na výcvikové námořní lodi Profesor Buznik od 28.7.1975 do 26.10.1975 jako praktikant s platem $\frac{1}{2}$ mzdového výměru námořníka 2. třídy a podle příkazu náčelníka OINVŠ č. 232 ze dne 1.10.1977 na výcvikové námořní lodi Profesor Kudrevič od 4.10.1977 do 22.12.1977 rovněž jako praktikant s platem $\frac{1}{2}$ mzdového výměru námořníka 2. třídy;
- z archivního potvrzení vydaného Ministerstvem školství a vědy Ukrajiny, Námořní univerzitou „Oděská námořní akademie“, že žalobce byl 1.9.1972 přijat do I. ročníku na Fakultu námořní navigace Oděské inženýrské námořní vysoké školy na denní formu studia. V roce 1978 žalobce ukončil na této škole studium a získal úplné vysokoškolské vzdělání v oboru Navigace lodi na námořních cestách a kvalifikaci námořní navigační inženýr. Byl mu vydán diplom s vyznamenáním a během studia absolvoval navigační praxi na lodích „Profesor Aničkov, Tovarišč, Profesor Buznik a Profesor Kudrevič“. Toto potvrzení také obsahuje informaci ohledně vývoje názvu Oděské inženýrské námořní vysoké školy;
- z příkazu ředitele Černomořské námořní plavby ze dne 28.7.1975 o složení lodní posádky, že žalobci bylo uloženo absolvování námořní praxe frekventanty 3. ročníku Oděské inženýrské námořní vysoké školy na lodi Profesor Buznik v době od 28.7. do 28.9.1975. V tomto příkazu se mimo jiné uvádí, že „kapitánu lodi je nařízeno vzít praktikanty do počtu živých na účet vysoké školy a provést instruktáž o bezpečnosti na pracovišti, přímými vedoucími praxe jsou určeni kapitán a 1. strojní důstojník, praxi provádět podle programu vysoké školy“.

Vycházeje ze shora uvedených listinných důkazů dodatečně předložených v řízení žalobcem, dospěl krajský soud k závěru, že práce konané žalobcem na námořních lodích ve výše uvedených obdobích spadaly pod soustavnou přípravu na budoucí povolání, byly tedy nesporně součástí studia Oděské inženýrské námořní vysoké školy, které bylo postaveno na roveň studiu na vysokých školách v České republice a to rozhodnutím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne

5.2.2001. Tuto dobu praxe jako součástí studia není možno podle předpisů platných před 1.1.1996 hodnotit jako dobu pojištění v preferované pracovní kategorii. Krajský soud k uvedenému dodává, že jedinou výjimkou, kdy bylo možno započítat dobu studia jako dobu zaměstnání v preferované pracovní kategorii, bylo ust. § 3 odst. 1 nařízení vlády č. 117/1988 Sb., podle něhož se doba studia žáka středního odborného učiliště připravovaného pro zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie započítává jako doba zaměstnání této pracovní kategorie, jestliže se praktické vyučování provádí pravidelně na pracovištích nebo provozech, kde se vykonávají zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie. Jde-li o zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, započítá se tato doba studia od počátku školního roku, v němž se žák podle učebního plánu pravidelně připravuje na budoucí povolání na pracovištích pod zemí.

Na základě výše uvedeného krajský soud v souladu s ust. § 78 odst. 7 s.ř.s. žalobu zamítl, neboť není důvodná.

Žádnému z účastníků nebylo přiznáno právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobce v řízení úspěšný nebyl a žalovaná na jejich náhradu nárok ze zákona nemá (ust. § 60 odst. 2 s.ř.s. a ust. § 118d zák. č. 582/1991 Sb. v platném znění).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně ve lhůtě dvou týdnů ode dne doručení jeho písemného vyhotovení, a to písemně, ve dvojím vyhotovení. Podmínkou řízení o kasační stížnosti je povinné zastoupení stěžovatele advokátem, pokud stěžovatel sám nemá vysokoškolské právnické vzdělání.

Kasační stížnost je nepřipustná proti rozhodnutí, jímž soud rozhodl poté, kdy jeho původní rozhodnutí bylo zrušeno Nejvyšším správním soudem; to neplatí, je-li jako důvod kasační stížnosti namítáno, že se soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu.

Ostrava dne 20. dubna 2017

JUDr. Petr Indráček
samosoudce